

سیاستهای ارزی جدید: مشکل کشا یا مشکل آفرین؟!

نویسنده فرزین فنائیان

صنایع اعلام کرد برای تولیدکنندگان اقلام اساسی و صنایع غذایی کماکان ارز ۱۷۵۰ ریالی، و برای سایر بخش‌های تولیدی که اولویت کمتری دارند ارز سه هزار ریالی در نظر گرفته شده (کیهان ۷۷/۳/۱۰) معهداً واقع امر این است که بسیاری از صنایع ناگزیرند نیازمندیهای خود را با خرید ارز واریزنامه‌ای تأمین کنند.

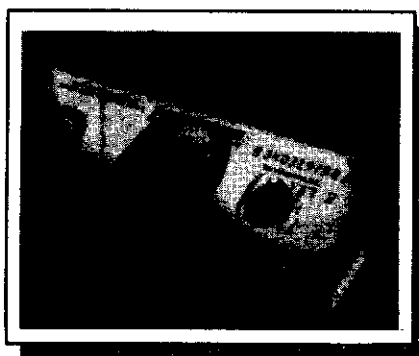
اجرای این مقررات را می‌توان بخشی از اقدامات دولت برای جبران کاهش عواید نفت تلقی کرد، از طرفی به نظر می‌رسد گرچه اجرای این مقررات، امکاناتی را برای دولت و بانک مرکزی فراهم می‌آورد اما از سوی دیگر می‌تواند تبعاتی بر قیمت ارز، و لاجرم بر روند کار صنایع، قیمت کالاهای وارداتی، اشتغال و ... را موجب شود.

انتظارات دولت

اجرای ضوابط و مقررات جدید ارزی که گامی است در جهت آزادسازی نرخ ارز می‌تواند برای دولت نتایج مطلوبی داشته باشد که مهم‌ترین آن‌ها عبارت است از:

- ۱- افزایش درآمد ریالی دولت
- ۲- کاستن از رشد مصرف ارز و تعداد مسافران
- ۳- حرکت به سوی آزادسازی قیمت و کم شدن بار ارزی دولت
- ۴- تقویت منابع ارزی از طریق صادرات

۱- افزایش درآمد ریالی دولت: با اجرای ضوابط و مقررات جدید بهای ارز مسافری که قبلاً هر دلار سه هزارریال بود به ۴۸۰۰ ریال (البته به قیمت فعلی) افزایش یافته است. این تفاوت درآمد ریالی تازه‌ای برای دولت ایجاد کرده که در جهت

اجرای سیاست تعدیل اقتصادی به اجرا گذاشته بود متوقف کرد و قیمت فروش ارز به مسافران خارج از کشور را هر دلار سه هزارریال، یعنی معادل قیمت ارز صادراتی تعیین کرد.

از همین سال طبق مقرراتی جدید، صادرکنندگان موظف بودند پنجاه درصد ارز حاصل از صدور کالاهای غیرنفتی را به بهای هر دلار سه هزارریال به شبکه بانکی واگذار کنند؛ پنجاه درصد بقیه ارز حاصل از صادرات غیرنفتی به صورت واریزنامه در اختیار خود صادرکنندگان قرار می‌گرفت تا آن را به قیمت روز در بورس بفروشند. این مقررات نیز از آخر سال گذشته (۷۶) تغییر کرد و از آن زمان (اسفند ۷۶) سیستم بانکی برای تمامی ارز صادراتی واریزنامه صادر می‌کند تا صادرکنندگان بتوانند آن را در بورس اوراق بهادار عرضه، و به قیمت روز معامله کنند.

تا قبل از سال جاری بیشترین خریداران واریزنامه‌های صادراتی واردکنندگان کالاهای مجاز بودند اما اکنون دست‌اندرکاران صنایع نیز به این جمع پیوسته‌اند و لذا قیمت ارز مورد مصرف صنایع - واردات کالاهای مجاز و امور مسافری با بهای واریزنامه صادراتی مرتبط و یکسان شده است. به عنوان توضیح باید افزود گرچه اخیراً وزیر

تصمیم‌هایی که سازمانهای سیاستگذار دولت اوائل سال جاری در زمینه نرخ برابری ریال در مقابل پول‌های خارجی اتخاذ کردند و به اجرا گذاشتند، منشاء تحولات عمیق، اما ناشناخته‌ای است که اثرات آن بر فعالیت‌های گوناگون اقتصادی در آینده مشخص خواهد شد.

چنانکه می‌دانیم در آغاز سال جاری دولت ضمن افزودن بر قیمت ارز مسافری و شناور کردن بهای آن، تأمین بخش عمده ارز مورد نیاز صنایع را نیز به خرید واریزنامه از بورس اوراق بهادار موقوف کرد.

قیمت جدید ارز مسافری حدود شصت درصد نسبت به بهای قبلی آن افزایش یافته و به ترکیبی از بهای ارز صادراتی و نرخ روز ارز واریزنامه بدل شده است.

برای محاسبه نرخ روز ارز مسافری، بهای ارز صادراتی به عنوان قیمت پایه (هر دلار سه هزارریال) ملاک قرار می‌گیرد و تفاوت آن تا قیمت روز ارز واریزنامه‌ای در بورس به این قیمت پایه افزوده می‌شود.

با اجرای این ضوابط بهای ارز مسافری که از آغاز سال ۱۳۷۴ با اعلام سیاست تثبیت اقتصادی در ازای هر دلار سه هزارریال ثابت مانده بود بعد از سه سال همراه با افزایشی معادل یک هزار و هشتصد ریال، شناور اعلام شده است تا هر مبلغ که به قیمت ارز واریزنامه‌ای افزوده شد به همان مقدار نیز به قیمت ارز مسافری اضافه شود.

در آغاز سال ۱۳۷۴ دولت وقت برای جلوگیری از افزایش بی‌وقفه و مداوم قیمت ارز در بازار آزاد، آزادسازی نرخ ارز را که همزمان با

اجرای تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور به مصرف می‌رسد.

براساس بند م از تبصره ۲۹ قانون بودجه سال ۱۳۷۷ کل کشور، دولت موظف است نرخ ارز را به نحوی تنظیم کند که ضمن تامین نیازهای ضروری - مواد اولیه - قطعات یدکی - کالاهای سرمایه‌ای - واسطه‌ای و غیره بتواند موجب تحقق یافتن درآمد پیش‌بینی شده در ردیف ۴۲۵۰۰ قسمت سوم این قانون نیز بشود.

طبق آماري که مدیرکل سیاست‌های ارزی بانک مرکزی هنگام آغاز اجرای مقررات جدید ارزی اعلام کرد در سال گذشته (۱۳۷۶) حدود یکصد و چهل میلیون دلار از منابع ارزی کشور به مسافران خارج از کشور (اعم از مسافران عادی و یا بیماران) تخصیص داده شده است.

به عبارت دیگر، طی سال گذشته ماهیانه حدود ۱۲ میلیون دلار ارز برای سفر به نقاط

مختلف دنیا به مصرف رسیده که اگر همین رقم را برای سال جاری نیز در نظر بگیریم با اجرای مقررات جدید ماهیانه حدود ۵۴۰ میلیون تومان به درآمد ریالی دولت افزوده می‌شود. پیش‌بینی شده است درآمد ریالی دولت از محل فروش ارز مسافری در سال ۱۳۷۷ - از ۶ هزار و پانصد میلیون تومان بالغ شود. (البته کسب این درآمد مشروط به این است که میزان ارز مصرفی سال جاری نیز بهمان میزان سال ۷۶ باشد)

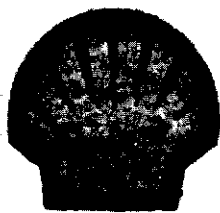
۲- کاستن از رشد مصرف ارز و تعداد مسافران: بررسی مقدار ارزی که به مصرف مسافرت‌های خارج از کشور رسیده نشان می‌دهد میزان ارز اختصاص یافته به امور مسافرتی تا قبل از سال ۱۳۷۶ بین ۸۰ تا ۹۰ میلیون دلار بوده درحالی‌که این رقم در سال گذشته با پنجاه درصد رشد به یکصد و چهل میلیون دلار رسید. چنانچه رشد مصرف ارز برای سفرهای خارجی همانند

سالهای گذشته ادامه یابد طی پنجسال آینده - رقم ارز موردنیاز برای این بخش از مرز یک میلیارد دلار نیز خواهد گذشت و اگر ارز مصرفی مسافران در حال حاضر حدود یک درصد کل منابع ارزی دولت را تشکیل می‌دهد با ادامه رشد فعلی در آخر سال ۱۳۸۱ می‌باید بخش مهمی از منابع ارزی به این امور اختصاص یابد.

از سوی دیگر با احتساب متوسط هزینه سفر به خارج از کشور (اعم از فروش ارز و یا خرید بلیت) اگر برای هر مسافر یک هزار و چهار صد دلار در نظر گرفته شود می‌توان عده مسافران خارجی سال گذشته را حدود یکصد هزار نفر برآورد کرد.

بنابراین بنظر می‌رسد کاستن از رشد مصرف ارز و تعداد مسافران از دیگر انتظارات بانک مرکزی است.

شرکت بازرگانی بین المللی

سلیطکی

وارد کننده انحصاری انواع روغن و گریس شل در ایران

E - MAIL = SITCO @ ISTN. IROST. COM

آدرس: میدان ونک، خیابان ونک، روبروی خیابان آفتاب، شماره ۱۰۸

تلفن: ۸۰۳۰۴۶۷ - ۸۰۳۰۴۷۷ - ۸۰۳۰۴۷۹ / فاکس: ۸۰۳۷۹۶۱

۳- حرکت به سوی آزادسازی نرخ و

کاهش تعهدات ارزی دولت: اجرای سیاست جدید ارزی نشان می‌دهد بانک مرکزی تمایل زیادی به ادامه سیاست نرخ‌گذاری قیمت ارز، لااقل در مورد ارز مسافری - واردات کالاهای مجاز (به غیر از کالاهای اساسی) و ارز موردنیاز صنایع ندارد و بیشتر مایل به برقراری قیمت برپایه عرضه و تقاضا است. اما باید دانست اجرای کامل سیاست آزادسازی قیمت ارز نیازمند تامین منابع ارزی لازم و اجرای یک سلسله تدابیر و تصمیمات گسترده دیگر است.

به هرحال اجرای مقررات جدید ارزی از یک سو عدم تمایل بانک مرکزی به قیمت‌گذاری را نشان می‌دهد و از سوی دیگر به عنوان ابزاری برای کاستن از تعهدات ارزی دولت تلقی می‌شود، زیرا در سال (۱۳۷۶) حدود ۲/۴ میلیارد دلار از اعتبارات ارزی به صنایع اختصاص داشت در حالی که در سال جاری صنایع با اجرای این مقررات باید نیازهای ارزی خود را از صادرکنندگان کالاهای غیرنفتی بخرند.

بنابراین با اجرای مقررات جدید ارزی حداقل ۲/۴ میلیارد از بودجه ارزی دولت در سال جاری کاسته می‌شود. (البته دولت برای تامین بخشی از نیاز صنایع حدود ۴۸۰ میلیون دلار ارز در نظر گرفته است که حتی اگر این مبلغ هم تخصیص یابد با توجه به رشد مصرف ارز در صنایع می‌توان نیاز بخش صنعت را در صورتی که با ظرفیت متعارف کارکنند همان ۲/۴ میلیارد دلار در نظر گرفت.)

۴- تقویت منابع ارزی از طریق صادرات:

به موجب پیش‌بینی‌های برنامه دوم توسعه اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی کشور حجم صادرات کالاهای غیرنفتی باید از پنج میلیارد دلار تجاوز کند در حالی که براساس آمار منتشره از سوی مرکز توسعه صادرات و گمرک ایران کل صادرات غیرنفتی در سال سوم اجرای برنامه دوم (یعنی سال ۱۳۷۶) حدود سه و نیم میلیارد دلار

بوده است.

تفاوت رقم پیش‌بینی شده با رقم تحقق یافته صادرات غیرنفتی از جمله عوامل موثر در اتخاذ تصمیمات جدید ارزی بوده است و به همین دلیل، همزمان با صدور واریزنامه صادراتی برای صد درصد ارز حاصل از صادرات کالای غیرنفتی برای تشویق صادرات، تامین نیازهای ارزی صنایع نیز به خرید واریزنامه موکول شده است. بنابراین ترغیب و تشویق صادرات کالاهای غیرنفتی و کاستن از بار ارزی دولت از دیگر انتظارات اهداف اجرای مقررات جدید ارزی از سوی بانک مرکزی محسوب می‌شود.

تبعات سیاست‌های جدید

اجرای سیاست‌های جدید ارزی پی‌آمدهایی دارد که مهمترین آنها عبارتند از:

- ۱- افزایش قیمت تمام شده تولیدات داخلی
- ۲- مشکلات قیمت‌گذاری
- ۳- شدت یافتن کمبود نقدینگی در صنایع

۱- افزایش قیمت تمام شده تولیدات داخلی: گفته می‌شود در سال ۱۳۷۷ کل ارزی که در اختیار وزارت صنایع قرار می‌گیرد تا به مصارف ارزی صنایع برسد حدود ۴۸۰ میلیون دلار است که اگر بخش عمده آن نیز به مصرف صنایع خودروسازی برسد رقم بسیار کمی باقی می‌ماند که به مجموعه صنایع اختصاص خواهد یافت و لذا تقریباً اغلب واحدهای تولیدی و صنعتی می‌باید راه بورس اوراق بهادار را در پیش گیرند و با خرید واریزنامه صادراتی نیاز ارزی را تامین کنند. بدین قرار صنایع ناگزیرند بهای هر دلار را بجای سه هزار ریال حداقل ۴ هزار و ۸۰۰ ریال بپردازند که حدود شصت درصد گران‌تر از گذشته خواهد بود. صنایع که این ارز را به مصارف خرید مواد اولیه و تامین قطعات و لوازم موردنیاز می‌رسانند ناگزیرند افزایش قیمت ارز را به هزینه‌های تمام شده کالا اضافه کنند.

افزایش هزینه تمام شده کالاهای صنعتی از

یک سو برمیزان تولید اثر می‌گذارد و احتمالاً سبب کاهش تولید می‌شود و از سوی دیگر به دلیل بالا رفتن قیمت‌ها و نبود قدرت خرید، برای مصرف‌کنندگان مشکلات جدیدی را به وجود می‌آورد.

واحدهای تولیدی و صنعتی در سال جاری علاوه برافزایش قیمت ارز با افزایش قیمت برق - آب - گاز - فرآورده‌های نفتی - دستمزد نیز مواجه شده‌اند که تمامی این افزایش‌ها باید به مصرف‌کننده منتقل گردد. افزایش هزینه تمام شده و در پی آن افزایش قیمت در شرایطی می‌تواند تاثیری در استمرار تولید نداشته باشد که سطح درآمد نیز به موازات آن بالا برود.

۲- مشکلات قیمت‌گذاری: درحال حاضر

سازمانها و نهادهایی هستند که وظیفه نظارت و کنترل قیمت را به عهده دارند و یکی از معیارهای آنها برای قیمت‌گذاری، برآورد هزینه تمام شده کالاها است.

مواد اولیه از اقلام مهم هزینه تمام شده فرآورده‌های صنعتی است. تعدادی از کارخانجات بخشی، و تعدادی دیگر تمامی مواد اولیه و یا مواد افزودنی خود را باید وارد کنند و طبق مقررات جدید بهای آن را به قیمت روز واریزنامه در بورس بپردازند.

با توجه به اینکه دوره تولید و فروش کالاهای صنعتی اعم از بادوام و یا کم دوام تفاوت دارد، و این دوره در مورد برخی از کالاها بین سه تا یک سال است، و نیز با توجه به اینکه قیمت واریزنامه صادراتی می‌تواند در این مدت نوسان داشته باشد برآورد دقیق هزینه مربوط به خرید مواد اولیه به سهولت امکان پذیر نخواهد بود و این برآورد و یا تعیین بهای مواد اولیه مشکلاتی را برای سازمانهای نظارت‌کننده و صنایع ایجاد خواهد کرد.

۳- شدت یافتن کمبود نقدینگی در

صنایع: درحال حاضر یکی از مشکلات صنایع

کمبود نقدینگی است که در پی اجرای سیاست تثبیت قیمت ارز از سال ۱۳۷۴ بروز کرده و بسیاری از واحدهای تولیدی و صنعتی با آن دست به گریبانند. از سال ۱۳۷۴ قیمت ارز یکباره به سرعت افزایش یافت و حتی برخی از واحدهای صنعتی مکلف شدند برای کالاهای حمل شده به ایران نیز به قیمت جدید ارز بپردازند.

با اینکه اغلب این واحدهای صنعتی براساس قیمت قبلی ارز - بهای ریالی ماشین آلات را به بانک پرداخت کرده بودند معینا موظف شدند مابه‌التفاوت قیمت ارز را با بانکها تسویه کنند.

بنابراین در حالی که کمبود نقدینگی ناشی از اجرای سیاست قبلی ارزی مربوط به سال ۱۳۷۴ هنوز مرتفع نشده مقررات جدید نیز به این کمبود شدت می‌دهد زیرا حداقل ۶۰ درصد به قیمت ارز افزوده شده است که صنایع باید معادل ریالی آن را فراهم کنند تا بتوانند دوره‌های تولید و فروش را

پشت سرنگارند.

جمع بندی

اجرای مقررات جدید ارزی می‌تواند سبب کاهش تعداد مسافرت‌های خارجی و رکود واحدهایی که در این زمینه فعالیت دارند بشود. در مورد صنایع چنانکه شرح دادیم تهیه ارز واریزنامه‌های مستلزم هزینه کردن ریال بیشتری است، لذا احتمال آفت تولید، گران شدن کالاهای، نزول بیشتر قدرت خرید مصرف کنندگان، انباشت کالاهای بی‌مشتري، افزایش بیکاری و... وجود دارد. یک فرضیه این است که صنایع با کوشش برای صدور کالای بیشتر می‌توانند تنگناهایی را که با آن مواجه خواهند شد، از بین ببرند، اما این امر منوط به آن است که تولیدات صنعتی ما قدرت رقابت در بازارهای جهانی را داشته باشند. جز این، اگر صادرات افزایش یابد ممکن است بازار داخلی با کمبود تعدادی از کالاها مواجه شود. در مورد

صادرات کالاهای صنعتی نباید وجود موانع و مقررات بازدارنده و دست و پاگیری را که موجب بی‌اثر شدن فعالیت‌های صادرکنندگان و به ویژه مدیران و صاحبان صنایع می‌شود، نادیده گرفت. و نکته آخر این که مقررات جدید تقاضای ارز در بازار آزاد را به شدت افزایش می‌دهد و چون عرضه جوابگوی تقاضا نیست، قیمت ارز (حتی اگر شدیدترین کنترل‌ها هم اعمال شود) قیمت ارز (دلار - پوند - مارک - ین و...) افزایش خواهد یافت.

مقررات جدید شاید سبب رونق مقطعی صادرات شود، اما این رونق یک پدیده دائمی نخواهد بود، زیرا تا ساختار اقتصاد کشور اصلاح نشود این گونه تمهیدات در حکم یک مسکن مکیف است که لذت آن فقط نصیب معدودی که دارای امکانات مالی و روابط ویژه هستند خواهد شد!

شرکت مهندسی افزارنیرو (دزدگیرچاپ)

اولین شرکت حفاظتی در ایران

دارای نمایندگی از چند کمپانی معطم جهانی

تجهیزات پیشرفته حفاظتی:

سیستمهای مدار بسته

سیستمهای هشدار دهنده ضد سرقت

سیستمهای هشدار دهنده اعلام حریق

منزل
محل کار
کارخانه
اتومبیل

یکسال کار تضمینی و ۲ سال خدمات پس از فروش

AFZAR-NIROO Eng. Co.
Security Systems

تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبروی سازمان آب، شماره ۱۸۹، طبقه اول، کد پستی: ۱۴۱۴۶
تلفن: ۶۵۵۴۹۵-۰۲-۶۵۳۸-۶۵۹۳۱۸-۶۵۴۲۳۸ فاکس: ۶۵۹۳۱۸ صندوق پستی: ۳۳۹-۱۴۱۸۵